

Inkomensdynamiek in de vier grote steden

Sinds de jaren negentig trachten gemeenten door een gevarieerder woningaanbod de midden- en hogere inkomensgroepen te binden. Dit beleid lijkt succesvol: recent onderzoek van het CBS en het RPB wijst erop dat het gemiddeld inkomen van de stadsbewoners van Amsterdam, Den Haag en Utrecht sinds het midden van de jaren negentig harder is gestegen dan in de rest van Nederland. De grote steden weten steeds beter hogere inkomensgroepen aan zich te binden. Van de vier grote steden is Rotterdam de uitzondering: het gemiddeld inkomen stijgt minder hard dan het Nederlands gemiddelde. De verschillen in inkomensontwikkeling tussen de steden zijn groot. Zo is de hoge inkomensgroei in Den Haag vooral het gevolg van de toestroom van hogere inkomensgroepen uit andere gemeenten. Verhuizers binnen de stad groeien daar juist minder hard in inkomen dan in de andere steden. In Utrecht zijn het juist de binnengemeentelijke verhuizers die de inkomensgroei

Bevolkings- en inkomensdynamiek G4, 1999-2002. Nederland = 100

	Index gemiddeld inkomen			Personen		
	1999	2002	1999-2002	1999 x 1.000	2002 x 1.000	1999-2002 x 1.000
Amsterdam	104,2	104,8	0,6	731	737	5
Den Haag	102,2	103,5	1,3	438	441	3
Rotterdam	92,7	92,4	-0,3	594	600	6
Utrecht	102,7	103,4	0,7	233	237	4

Bron: Sociaal Statistisch Bestand

positief aanzetten, terwijl de vestigers uit andere gemeenten in Nederland hier een laag inkomen meebrengen. In Amsterdam dragen beide categorieën bij aan de inkomensstijging van de stad. Opvallend in de hoofdstad is het hoge gemiddelde inkomensniveau van zowel vestigers als vertrekkers van en naar andere gemeenten in Nederland. Alleen buitenlandse migratie remt de inkomensstijging van de stad, in het bijzonder door niet-westerse immigratie. Rotterdam kent al lange tijd een hoge concentratie lage inkomens. In de stad is kortgeleden de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek van kracht geworden. Met deze wet wordt in bepaalde achterstandswijken een inkomenseis gesteld zodat lagere inkomensgroepen kunnen worden geweerd. De grote instroom van lage inkomensgroepen blijkt voor Rotterdam niet de voornaamste reden voor de stagnatie van de inkomenspositie. Het verschil met andere steden ligt juist in een lagere inkomensgroei van de blijvende stadsbewoners, in combinatie met een grotere uitstroom van hogere inkomens naar andere gemeenten in ons land. Rotterdam slaagt er, met andere woorden, minder goed in om midden- en hogere inkomensgroepen vast te houden dan de andere steden.

Monetaire Zaken

OLGA AARSMAN (DIVISIE STATISTIEK & INFORMATIE DNB)

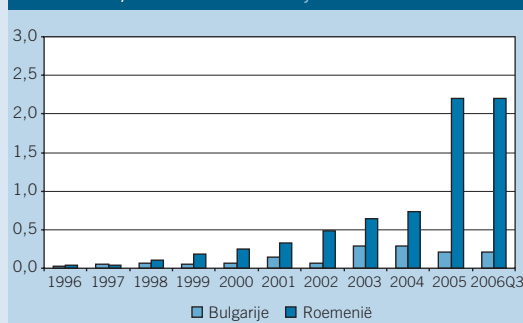
Nederland investeert in de nieuwe EU-landen

Op 1 januari 2007 traden Bulgarije en Roemenië toe tot de Europese Unie (EU), waarmee het aantal Lidstaten is toegenomen tot 27. In aanloop naar de EU-uitbreiding investeerden Nederlandse ondernemingen al niet onaanzienlijke bedragen in deze landen. Deze investeringen nemen grotendeels de vorm aan van directe investeringen. Er vinden nauwelijks grensoverschrijdende financiële transacties in de vorm van aandelen en obligaties plaats. In het bancaire verkeer gaan transacties om waarvan de totale uitstaande waarde schommelt tussen EUR 0,5 en EUR 1 miljard. In de eerste drie kwartalen van 2006 kochten Nederlandse ondernemingen voor EUR 665 miljoen kapitaalbelangen aan in Roemenië en Bulgarije. Daarmee kwam de totale waarde van de uitstaande directe investeringen (kapitaalbelangen en financiering binnen concernverband) aan het eind van het derde kwartaal uit op EUR 2,5 miljard (zie grafiek). Dit is bijna een verdriedubbeling sinds beide landen in april 2005 het Verdrag tot Toetreding ondertekenden. Hoewel deze waarde slechts een fractie is van de totale Nederlandse investeringen in de EU (EUR 336 miljard), is een aanzienlijk aantal Nederlandse ondernemingen reeds in beide landen gevestigd.

Van de twee nieuwe EU-landen blijkt vooral Roemenië interessant voor het uitbreiden van activiteiten naar het buitenland (93 procent van het totaal). Volgens de Centrale Bank van Roemenië is Nederland zelfs de grootste directe investeerder: 25 procent van de totale investeringen in Roemenië komt uit ons land. Dit laatste is overigens inclusief investeringen door in Nederland gevestigde dochters van buitenlandse ondernemingen die een financieringskarakter hebben (de zogenaamde Bijzondere Financiële Instellingen).

Naast investeringen heeft Nederland ook relaties met beide landen via de goederenhandel. In 2005 exporteerde Nederland EUR 825 miljoen, vooral industriële,

Totale waarde uitstaande belangen in Bulgarije en Roemenië¹, Ultimostanden in miljarden euro's

¹ Voorlopige cijfers

goederen naar Roemenië (2,7 procent van de totale import). In hetzelfde jaar importeerde Nederland EUR 444 miljoen (twee procent van de totale Roemeense uitvoer). Vooral arbeidsintensieve producten als meubilair en kleding werden uit het land betrokken. Bulgarije kocht in 2005 voor nagenoeg EUR 300 miljoen goederen uit Nederland (vooral machines en chemische producten zoals geneesmiddelen). De import vanuit Bulgarije bedraagt EUR 112 miljoen en heeft vooral betrekking op fabrikaten, textiel en olieproducten. Al met al heeft Nederland met beide landen een positieve handelsbalans.

Kapitaalmarktrente structureel laag

Obligatiemarkten vertonen de laatste maanden een flinke volatiliteit. Voor een belangrijk gedeelte zijn de fluctuaties terug te voeren op de inschatting van de Amerikaanse economische ontwikkeling op financiële markten. In het tweede halfjaar van 2006 werd aanvankelijk rekening gehouden met een serieuze afzwakking van de Amerikaanse economie, zodanig zelfs dat de centrale bank (de Fed) spoedig gedwon-

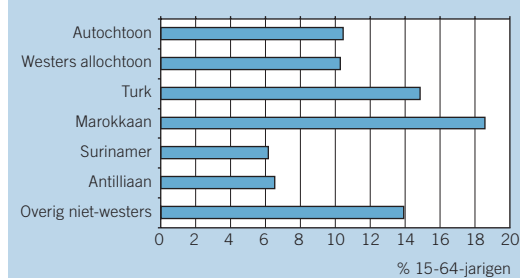
Kapitaalmarktrente (10-jaars overheid) Eurozone en de VS

gen zou worden tot een flink aantal verlagingen van de korte rente. Dit leidde tot duidelijk lagere rentes op de kapitaalmarkt in de VS, maar ook in de Eurozone. Aan het einde van het jaar werd dit beeld evenwel bijgesteld, nadat de Fed de nadruk bleef leggen op de nog steeds overheersende opwaartse risico's voor de inflatie, gekoppeld aan een aantal wat krachtigere economische indicatoren. De bijstelling van het conjunctuurbeeld heeft in december een flinke stijging van de lange rente bewerkstelligd. In de Eurozone kreeg deze beweging een extra dimensie door nieuwe indicatoren die de positieve conjuncturele vooruitzichten onderschreven, wat een verdere verkrapting van het monetaire beleid door de Europese Centrale Bank waarschijnlijk maakt.

Ondanks de recente stijging blijft de kapitaalmarktrente historisch gezien nog steeds laag, zeker in relatie tot de korte rente. In de VS is de yieldcurve, ofwel het verloop van de rentestructuur bij verschillende looptijden, invers. Dit betekent dat de korte rente hoger ligt dan de rente op langere looptijden, wat op zichzelf ongewoon is. In de Eurozone is sprake van een nagenoeg vlakke yieldcurve. Feitelijk betekent dit dat beleggers op obligatiemarkten zich weinig zorgen maken over de renterisico's op langere termijn, ofwel dat ze genoeg nemen met geringe risicopremies. Voor een groot gedeelte is dit verklaarbaar uit het al lange tijd heersende mondiale overschot van besparingen, tezamen met de geringe inflatieverwachtingen. Globalisering speelt hierbij een voorname rol. Dit stimuleert de economische groei in opkomende landen, waar de binnenlandse absorptie van het toegenomen inkomen gering is. Tevens leidt dit, via technologische ontwikkeling en scherpe concurrentie, tot een neerwaartse druk op de inflatie. Deze factoren zijn structureel. Ons inziens blijft de kapitaalmarktrente dan ook nog geruime tijd laag.

Vrijwillige inactieven naar herkomstgroepering, 2000-2005

Bron: *Enquête Beroepsbevolking*

Vrijwillig inactieven

In 2005 werkten ruim vier miljoen personen van 15 tot 65 jaar niet of minder dan twaalf uur. Ruim één miljoen daarvan wilde wel twaalf uur of meer werken, de anderen niet. Een groot deel van die resterende 3 miljoen personen is niet of niet direct te mobiliseren omdat ze een studie volgen, naar school gaan, in de VUT zitten of arbeidsongeschikt zijn. De anderen zouden misschien wel aan de slag kunnen, maar willen niet. Deze groep van vrijwillig inactieven is in de afgelopen jaren al fors gedaald. In 2000 was nog 12,6 procent (1,35 miljoen)

vrijwillig inactief, in 2005 is dat nog 8,9 procent (970 duizend). Het aandeel vrijwillig inactieven verschilt weinig tussen de vier landsdelen, de twaalf provincies en de 40 corop-gebieden. De grootste verschillen treffen we aan tussen de zeer sterk stedelijke gebieden (8,4 procent) en de niet-stedelijke gebieden (12,8 procent). Tussen de diverse bevolkingsgroepen zijn de verschillen aanzienlijk groter dan tussen de regio's. Van de vrouwen is een veel groter deel vrijwillig inactief dan van de mannen. Daarnaast zijn ouderen vaker inactief dan jongeren, en lager opgeleiden vaker dan personen met een hoger opleidingsniveau. Verder is van niet-westerse allochtonen een groter deel vrijwillig inactief dan van autochtonen en westerse allochtonen, met uitzondering van de Surinamers en Antillianen. Zij zijn zelfs minder vaak vrijwillig inactief dan autochtonen en westerse allochtonen. De verschillen in inactiviteit naar stedelijkheidsgraad zijn voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de bevolkings-samenstelling. Wanneer de samenstelling niet zou verschillen naar geslacht, leeftijd, samenstelling huishouden, opleiding en herkomst, dan neemt de variatie tussen de woongebieden flink af. De verschillen verdwijnen echter niet helemaal. De verschillen tussen de bevolkingsgroepen in vrijwillige inactiviteit blijven echter grotendeels gehandhaafd indien rekening wordt gehouden met de samenstelling. Bovendien is deze variatie veel groter dan tussen de woongebieden. Bij het inzetten van maatregelen om het aantal vrijwillig inactieven terug te dringen, lijkt derhalve de doelgroepenbenadering meer gepast.